

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował materiału koniecznego na ocenę dopuszczającą.

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz oceny niższe, a ponadto reprezentuje szkołę, osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, wykazuje się aktywnością publiczną na rzecz szkoły lub środowiska lokalnego.

Temat lekcji	Wymagania edukacyjne	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział I: Obywatel						
1. Obywatelstwo polskie i unijne	- istota obywatelstwa - nabywanie i uzyskiwanie obywatelstwa polskie - obywatelstwo unijne - obywatelstwo a narodowość	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, społeczeństwo obywatelskie, państwo prawa, - wymienia dwa podstawowe sposoby	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, pluralizm polityczny, decentralizacja władzy państwowej - przedstawia	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: nieposłuszeństw o obywatelskie - wskazuje różnice między obywatelstwem a narodowością - wymienia i	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: subsydiarność - wskazuje uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego	Uczeń: - ocenia korzyści płynące z posiadania obywatelstwa, w tym obywatelstwa unijnego - ocenia, czy społeczeństwo polskie spełnia

	<p>- społeczeństwo obywatelskie - obywatelskie nieposłuszeństwo</p>	<p>nabywania obywatelstwa (prawo krwi, prawo ziemi) - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela zapisane w <i>Konstytucji RP</i></p>	<p>sposób nabywania obywatelstwa w Polsce - wyjaśnia znaczenie posiadania obywatelstwa polskiego i unijnego, - wymienia i opisuje warunki rozwoju społeczeństwa obywatelskiego</p>	<p>opisuje inne niż prawo krwi i prawo ziemi sposoby uzyskania obywatelstwa - charakteryzuje sposób nadawania obywatelstwa polskiego i zrzekania się go - opisuje cechy charakterystyczne społeczeństwa obywatelskiego - wyjaśnia cele, przedstawia cechy charakterystyczne obywatelskiego nieposłuszeństw</p>	<p>- wskazuje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa</p>	<p>kryteria społeczeństwa obywatelskiego</p>
--	---	--	--	--	---	--

				a		
2. Proces wyborczy	<ul style="list-style-type: none"> - relacje władza-obywatel - formy sprawowania władzy przez obywateli - rola wyborów we współczesnej demokracji - prawo wyborcze - cenzus wyborczy - przymiotniki wyborcze - charakterystyka wyborów w Polsce - referendum ogólnokrajowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja pośrednia, demokracja bezpośrednia, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze - wskazuje różnice między demokracją pośrednią a bezpośrednią - określa cenzus wyborczy obowiązujący w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: suwerenność narodu, prawo wyborcze, kodeks wyborczy, referendum - wyjaśnia rolę wyborów w państwie demokratycznym - wymienia przymiotniki wyborcze - wymienia rodzaje referendum przyjęte w prawodawstwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje zasady przeprowadzania wyborów w Polsce - przedstawia zasady głosowania poza miejscem zamieszkania - charakteryzuje zasady przeprowadzania referendum lokalnego i ogólnokrajowego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: uczestnictwo polityczne - wymienia formy partycypacji obywateli w życiu politycznym państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie wyborów dla współczesnej demokracji

	i lokalne		polskim			
3. Życie publiczne	<ul style="list-style-type: none"> - życie publiczne - inicjatywa obywatelska - petycja, skarga i list otwarty - manifestacje, demonstracje i pikiety - strajki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa obywatelska, petycja, list otwarty - pisze petycję według wzoru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: życie publiczne, skarga, zgromadzenie, strajk - opisuje zasady i sposób zalegalizowania zgromadzenia - wymienia cele i rodzaje strajku (ostrzegawczy, zakładowy) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między petycją, skargą i listem otwartym oraz wymienia elementy tych pism - wymienia i charakteryzuje inne niż ostrzegawczy i zakładowy formy strajku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg procesu legislacyjnego obywatelskiego projektu ustawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ aktywności obywatelskiej na kształtowanie się życia publicznego
4. Jak załatwić sprawę w urzędzie?	<ul style="list-style-type: none"> - administracja publiczna i jej struktura - administracja rządowa - administracja samorządowa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie, gdzie i w jaki sposób uzyskać dowód osobisty, paszport i prawo jazdy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna zasady prawidłowego wypełniania formularzy - wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna - wyjaśnia, jaką funkcję pełni 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strukturę i zadania administracji rządowej i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia stopień znajomości procedur podejmowania decyzji administracyjnych

	<ul style="list-style-type: none"> - kompetencje urzędów w Polsce - podstawowe dokumenty współczesnego obywatela (dowód osobisty, paszport, prawo jazdy) - zasady rejestracji pojazdu 	<p>oraz zarejestrować pojazd</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypełnia wnioski o wydanie dowodu osobistego 	<p>terminów:</p> <ul style="list-style-type: none"> administracja publiczna, administracja rządowa, administracja samorządowa - wymienia organy administracji publicznej w Polsce 	<p>dowód osobisty</p>	<p>samorządowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia rodzaje paszportów i ich cechy charakterystyczne 	<p>h</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia działalność urzędów w Polsce
5. Informacja publiczna i e-urząd	<ul style="list-style-type: none"> - informacja publiczna i jej charakterystyka - sposoby udostępniania informacji publicznej - prawa obywatela wobec urzędu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: informacja publiczna - wskazuje elementy składowe podania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: urząd elektroniczny - opisuje cechy charakterystyczne informacji publicznej - wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia sposób odwoływania się od decyzji urzędu - pisze odwołanie od decyzji urzędu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady spraw i opisuje sposób ich załatwiania za pośrednictwem ePUAP - wypełnia wnioski o 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie dostępu do informacji publicznej dla funkcjonowania demokratycznego społeczeństwa

	<ul style="list-style-type: none"> - skuteczne załatwianie sprawy - odwołanie od decyzji - Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej (ePUAP). 	- pisze podanie	sposoby udostępniania informacji publicznej - charakteryzuje prawa obywatela wobec rządu - wymienia ułatwienia, jakie niesie obywatelom e-urząd		udostępnienie informacji publicznej	
Rozdział II: Prawo						
1. Prawo i jego funkcje	<ul style="list-style-type: none"> - pojęcie i funkcje prawa - charakter i rodzaje norm społecznych - norma prawna a przepis prawny - prawo naturalne i 	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo, praworządność - wymienia rodzaje norm społecznych - wymienia	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: norma prawna, przepis prawny, kultura prawna - opisuje rodzaje norm społecznych	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo naturalne, prawo pozytywne, prawo stanowione	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo zwyczajowe, prawo powszechne zwyczajowe - rozpoznaje	Uczeń: - ocenia postawy obywateli wobec prawa - ocenia kulturę prawną społeczeństwa w Polsce

	pozytywne - praworządność - rodziny prawa - cechy systemu prawnego - zasady prawa - kultura prawna i postawy obywateli wobec prawa	postawy obywateli wobec prawa	- charakteryzuje funkcje prawa - wymienia i opisuje najczęściej stosowane zasady prawa wywodzące się z prawa rzymskiego - charakteryzuje postawy obywateli wobec prawa	- opisuje cechy charakterystyczne norm społecznych - charakteryzuje rodziny prawa i podaje ich przykłady - opisuje cechy systemu prawnego	części składowe normy prawnej - wskazuje różnice między prawem naturalnym a pozytywnym	
2. Źródła i obszary prawa	- źródła prawa - źródła poznania prawa - hierarchia aktów prawnych w Polsce - prawo wspólnotowe	Uczeń: - wymienia źródła prawa obowiązujące w Polsce - przedstawia podział prawa	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: źródła prawa, prawo wewnętrzne, prawo międzynarodowe	Uczeń: - charakteryzuje źródła prawa obowiązujące w Polsce i zna ich hierarchię - wymienia cechy charakterystyczne	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: prawo wspólnotowe - rozróżnia i opisuje źródła prawa wspólnotowego	Uczeń: - ocenia problem zależności między prawem unijnym a prawem polskim

	<p>jako źródło prawa w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - podział prawa - stosowanie prawa 		<p>e, prawo publiczne, prawo prywatne, prawo materialne, prawo formalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje podział prawa - opisuje etapy działalności prawnej 	<p>ne prawa wewnętrznego, międzynarodowego, publicznego, prywatnego, materialnego i formalnego</p>	<p>- wskazuje różnice między poszczególnymi i rodzajami prawa</p>	
<p>3. Gałęzie prawa wewnętrznego</p>	<p>- gałęzie polskiego prawa wewnętrznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawo karne i jego zasady - prawo cywilne - prawo administracyjne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kodeks, przestępstwo, grzywna - wymienia rodzaje kar przewidzianych w polskim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: osoba fizyczna, osoba prawna, akt administracyjny - wymienia źródła prawa karnego, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje zasady obowiązujące w prawie karnym - wyjaśnia różnicę między zdolnością prawną a zdolnością do czynności prawnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje relacje prawne przewidziane w prawie administracyjnym - przedstawia podział aktów administracyjnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem nadmiernej ilości regulacji prawnych w Polsce - ocenia problem zaostrzania kar za najcięższe przestępstwa

	- inne ważniejsze gałęzie prawa w Polsce i ich cechy charakterystyczne.	<i>Kodeksie karnym</i>	cywilnego i administracyjnego - przedstawia cechy charakterystyczne prawa karnego, cywilnego i administracyjnego - wymienia inne niż prawo karne, cywilne i administracyjne gałęzie prawa w Polsce	- opisuje podział prawa cywilnego - charakteryzuje inne niż prawo karne, cywilne i administracyjne gałęzie prawa w Polsce	ych i wskazuje ich przykłady	
4. Władza sądownicza w Polsce	- charakterystyka władzy sądowniczej - dwuinstancyjność sądownictwa	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: sędzia, ławnik - charakteryzuje strukturę	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: kasacja, apelacja, skarga konstytucyjna	Uczeń: - omawia zasady, jakimi powinni kierować się sędziowie i członkowie	Uczeń: - charakteryzuje skład i zadania Krajowej Rady Sądownictwa - opisuje	Uczeń: - ocenia rolę ławników w systemie sądownictwa polskiego

	<ul style="list-style-type: none"> - struktura władzy sądowniczej w Polsce - Krajowa Rada Sądownictwa - Sąd Najwyższy - sądy powszechne - sędziowie sądów powszechnych - ławnicy - sądy administracyjne i wojskowe - Trybunał Konstytucyjny - Trybunał Stanu 	władzy sądowniczej w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zasady funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce - wyjaśnia, na czym polega immunitet sędziowski oraz konstytucyjne zasady niezawisłości i nieusuwalności sędziów - omawia zadania ławników 	<ul style="list-style-type: none"> trybunałów - przedstawia warunki, jakie musi spełniać kandydat na ławnika i sposób jego wyboru - opisuje zadania Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych - przedstawia uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu - charakteryzuje procedurę wszczynania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i Trybunałem Stanu 	
5. Postępowanie	- postępowanie sądowe	Uczeń: - wyjaśnia	Uczeń: - wyjaśnia	Uczeń: - charakteryzuje	Uczeń: - wyjaśnia	Uczeń: - ocenia rolę

sądowe	<ul style="list-style-type: none"> - sprawy cywilne - sprawy karne -sprawy administracyjne - proces cywilny - pozew w procesie cywilnym - proces karny - zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa - sądy polubowne 	<p>znaczenie terminów:</p> <p>postępowanie sądowe, strona powodowa (powód), strona pozwana (pozwany), - wymienia uczestników procesu cywilnego i procesu karnego</p>	<p>znaczenie terminów:</p> <p>przestępstwo, wykroczenie, mediacja, sąd polubowny</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje przykłady spraw rozpatrywanych przez sądy cywilne, karne i administracyjne - wymienia prawa ofiary, świadka i oskarżonego w procesie karnym 	<p>przebieg procesu cywilnego i procesu karnego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między procesem cywilnym i karnym - wyjaśnia sposób postępowania po złożeniu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa - wymienia cechy dobrego mediatora - sporządza według wzoru pozew w procesie cywilnym i 	<p>znaczenie terminów:</p> <p>postępowanie procesowe, postępowanie nieprocesowe, postępowanie przygotowawcze</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między postępowaniem procesowym a nieprocesowym - omawia sposób postępowania przed sądem polubownym 	<p>mediacji w postępowaniu sądowym</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia świadomość prawną społeczeństwa polskiego
--------	--	--	--	---	--	---

				zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa		
6. Organy ścigania	<ul style="list-style-type: none"> - prokuratura i jej struktury - zadania prokuratury - Krajowa Rada Prokuratury - policja – struktura i zadania - działalność i uprawnienia policji - zadania innych służb mundurowych - dzielnicowy - prokuratura i policja w postępowaniu karnym - formy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia cele i strukturę policji - opisuje zadania policji i innych służb mundurowych - wymienia uprawnienia policjantów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia cele i strukturę prokuratury - charakteryzuje zadania prokuratorów - charakteryzuje formy działania i zadania dzielnicowych policji i prokuratury w postępowaniu karnym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje strukturę prokuratury - opisuje sposób powoływania i uprawnienia prokuratora generalnego - wyjaśnia, jakie znaczenie dla działalności prokuratury ma jej hierarchiczność - charakteryzuje różne sfery działalności policji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia zadania Krajowej Rady Prokuratorów - wskazuje różnice między śledztwem a dochodzeniem - omawia skutki postępowania przygotowawczego - opisuje strukturę i zadania Interpolu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia poziom i poczucie bezpieczeństwa współczesnych Polaków

	postępowania przygotowawczego - Interpol					
7. Nieletni wobec prawa	- przestępczość nieletnich - odpowiedzialność prawna nieletnich - sądy rodzinne - środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - przepisy prawne dotyczące sprzedaży narkotyków i alkoholu nieletnim oraz	Uczeń: - rozumie pojęcia: nieletniego w prawie cywilnym i karnym - wymienia przejawy demoralizacji nieletnich i popełniane przez nich czyny karalne - omawia konsekwencje zażywania alkoholu i narkotyków	Uczeń: - rozumie pojęcie: procesu resocjalizacji - określa granice prawnej odpowiedzialności nieletnich - omawia zadania sądów rodzinnych - wymienia środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - charakteryzuje przepisy prawne	Uczeń: - charakteryzuje sposób funkcjonowania sądów rodzinnych w sprawach przestępczości nieletnich - opisuje środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - omawia zasady niezbędne w procesie	Uczeń: - omawia przestępczość nieletnich na przykładzie wybranych artykułów z <i>Kodeksu wykroczeń</i> - przedstawia uwarunkowania rozstrzygania spraw nieletnich przez organy państwowe	Uczeń: - ocenia poziom przestępczości wśród nieletnich i problem zaostrenia kar wobec nich

	palenia w miejscach publicznych - konsekwencje zażywania alkoholu i narkotyków oraz palenia papierosów - proces resocjalizacji	oraz palenia papierosów	dotyczące sprzedaży narkotyków i alkoholu nieletnim oraz palenia w miejscach publicznych	resocjalizacji		
--	--	-------------------------	--	----------------	--	--

Rozdział III: Prawa człowieka

1. Czym są prawa człowieka?	- prawa człowieka i ich charakter - historia praw człowieka - <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i> - generacje praw człowieka - prawa człowieka -	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu: prawa człowieka - omawia charakter praw człowieka - wymienia fundamentalne dla praw człowieka	Uczeń: - wymienia prawa człowieka zapisane w <i>Powszechniej deklaracji praw człowieka</i> oraz prawa dziecka zapisane w <i>Konwencji praw dziecka</i>	Uczeń: - wymienia prawa przynależne do konkretnej generacji praw człowieka - omawia strukturę i zadania instytucji stojących na	Uczeń: - opisuje historię praw człowieka - wymienia historyczne akty prawne, które miały wpływ na kształtowanie się praw człowieka	Uczeń: - ocenia problem tzw. czwartej generacji praw człowieka
-----------------------------	--	---	---	---	--	---

	<p>dokumenty</p> <ul style="list-style-type: none"> - prawa człowieka - instytucje. - <i>Konwencja praw dziecka</i> 	<p>dokumenty stworzone przez Radę Europy i ONZ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia i charakteryzuje generacje praw człowieka - wymienia instytucje, które stoją na straży praw człowieka 	<p>straży praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje treść dokumentów dotyczących praw człowieka, uchwalonych przez Radę Europy i ONZ 	
<p>2. Międzynarodowy system ochrony praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - system ochrony praw człowieka (Organizacja Narodów Zjednoczonych, Rada Europy, Unia Europejska) - Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa człowieka uregulowane w <i>Europejskiej Karcie Społecznej</i> oraz <i>Karcie praw podstawowych</i> - wymienia ważniejsze organizacje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak funkcjonuje system ochrony praw człowieka - omawia zadania ONZ, Rady Europy i Unii Europejskiej w dziedzinie praw człowieka - wymienia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje zadania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - omawia wpływ Unii Europejskiej na kształtowanie europejskiego systemu ochrony praw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje zasady i sposób składania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - wypełnia formularz skargi do Europejskiego Trybunału Praw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia sposoby i skuteczność metod walki z łamaniem praw człowieka

	<p>jego zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> - Europejska Karta Społeczna - Urząd Komisarza Praw Człowieka Rady Europy - Unia Europejska a prawa człowieka - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie - Prawa człowieka a organizacje pozarządowe (Amnesty International, Międzynarodo 	<p>pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka</p>	<p>zadania OBWE</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ organizacji pozarządowych na przestrzeganie praw człowieka 	<p>człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia strukturę ONZ, Rady Europy i Unii Europejskiej i jej wpływ na przestrzeganie praw człowieka - charakteryzuje zasady funkcjonowania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - charakteryzuje cele i zadania ważniejszych organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka 	<p>Człowieka według wzoru</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia zadania Komisarza Praw Człowieka Rady Europy - wyjaśnia okoliczności powstania OBWE i jej strukturę 	
--	--	---	---	---	---	--

	wy Komitet Czerwonego Krzyża, Helsińska Fundacja Praw Człowieka)					
3. Ochrona praw i wolności w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - prawa człowieka w <i>Konstytucji RP</i> - Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich - Urząd Rzecznika Praw Dziecka - prawo do prywatności - prawa jednostki w kontaktach z mediami 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa oraz wolności człowieka i obywatela zapisane w <i>Konstytucji RP</i> - wyjaśnia, na czym polega prawo do prywatności i wskazuje jego zakres - określa prawa jednostki w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie są prawne uwarunkowania ograniczenia praw i wolności zapisanych w <i>Konstytucji RP</i> - charakteryzuje zadania rzecznika praw człowieka i rzecznika praw dziecka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposób powoływania oraz funkcjonowania rzecznika praw człowieka i rzecznika praw dziecka - przedstawia zasady składania skargi konstytucyjnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasady i procedury zwracania się z wnioskiem do rzecznika praw obywatelskich i rzecznika praw dziecka - pisze skargę do rzecznika praw obywatelskich według wzoru - wskazuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem ochrony praw i wolności w Polsce

	- skarga konstytucyjna	kontaktach z mediami			elementy skargi konstytucyjnej oraz skutki prawne jej uznania przez Trybunał Konstytucyjny	
4. Łamanie praw człowieka	- przyczyny łamania praw człowieka - międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych - łamanie praw kobiet - łamanie praw dziecka - wolność wyznania - problem uchodźców	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: nacjonalizm, rasizm, antysemityzm - wymienia przyczyny łamania praw człowieka	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: szowinizm, ksenofobia - charakteryzuje przyczyny łamania praw człowieka - wskazuje przykłady państw, w których nie przestrzega się praw człowieka lub są one	Uczeń: - wyjaśnia, na czym polega międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych - przedstawia cele i zasady konwencji genewskich i uzupełniających je protokołów - omawia sytuację uchodźców we	Uczeń: - wskazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka między rozwiniętymi krajami demokratycznymi a państwami, które powstały w XX w. i nie mają tradycji demokratycznych - opisuje	Uczeń: - uzasadnia, że nacjonalizm, szowinizm, rasizm, antysemityzm i ksenofobia stanowią przykłady łamania praw człowieka - ocenia przejawy nacjonalizmu, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu,

	<ul style="list-style-type: none"> - łamanie praw człowieka w Europie (nacjonalizm, szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobia) - dopuszczalne ograniczenie praw człowieka 		<ul style="list-style-type: none"> zagrożone - omawia przykłady łamania praw kobiet i dzieci - podaje przykłady łamania wolności wyznania - wymienia przyczyny uchodźstwa we współczesnym świecie 	<ul style="list-style-type: none"> współczesnym świecie - charakteryzuje przejawy nacjonalizmu, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii - wyjaśnia, w jakich okolicznościach można ograniczyć prawa człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> działalność Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców 	ksenofobii
Rozdział IV: Edukacja i praca						
1. System edukacji w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - charakterystyka polskiego systemu edukacji - zadania MEN i samorządów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zadania szkoły - wymienia prawa i obowiązki ucznia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje system edukacji w Polsce - wyjaśnia, jaką rolę w szkole pełni statut 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania MEN i samorządów lokalnych w dziedzinie edukacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegają zadania szkoły w zakresie nauczania i pracy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność polskiego systemu edukacji

	<ul style="list-style-type: none"> - zadania szkoły - statut i inne szkolne dokumenty - prawa i obowiązki uczniów - postępowanie w sytuacji złamania praw ucznia - konsekwencje niedopełniania obowiązków szkolnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie są konsekwencje niedopełniania obowiązków szkolnych 		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia inne niż statut dokumenty obowiązujące w szkole - opisuje procedurę postępowania w przypadku złamania praw ucznia 	opiekuńczo-wychowawcze	
2. Polskie szkoły wyższe	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja studiów – system boloński - zalety i wady systemu bolońskiego - wybór 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa kryteria wyboru kierunku studiów - wyjaśnia, na czym polega kształcenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega system boloński w organizacji studiów wyższych - przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wybrane kierunki studiów - wyjaśnia, na czym polega istota programu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg postępowania kwalifikacyjnego na wybrany kierunek studiów i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia system boloński wskazując jego zalety i wady - ocenia znaczenie kształcenia

	kierunków studiów - zasady przyjmowania kandydatów na uczelnie wyższe - warunki przyjęć na uczelnie - charakterystyka wybranych kierunków studiów - kształcenie ustawiczne - edukacyjne programy unijne - program <i>Comenius</i>	ustawiczne	zasady i warunki przyjęć na wyższe uczelnie - wymienia edukacyjne programy unijne	<i>Comenius</i>	sposób obliczania ilości punktów - charakteryzuje ofertę edukacyjnych programów unijnych	ustawicznego dla gospodarki i społeczeństwa
3. Kształcenie za granicą	- możliwości kształcenia za	Uczeń: - przedstawia	Uczeń: - przedstawia	Uczeń: - wyjaśnia, na	Uczeń: -	Uczeń: - ocenia problem

	<p>granicą</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterystyka kształcenia wyższego w wybranych krajach UE - matura międzynarodowa - program matury międzynarodowej 	<p>zasady podejmowania studiów wyższych za granicą</p>	<p>zasady podejmowania studiów wyższych i warunki kształcenia się za granicą</p>	<p>czym polega program matury międzynarodowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści, jakie daje uczniom realizowanie programu matury międzynarodowej 	<p>charakteryzuje szkolnictwo wyższe w wybranych krajach UE</p>	<p>tzw. drenażu mózgow z punktu widzenia interesów Polski</p>
<p>4. Podróżowanie po Europie i świecie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obywatel w podróży - utrata dokumentów za granicą - Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego - strefa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: strefa Schengen, terroryzm - wyjaśnia, w jaki sposób Ministerstwo Spraw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia procedurę postępowania w przypadku utraty dokumentów lub problemów zdrowotnych podczas pobytu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje dokumenty zdrowotne, niezbędne podczas pobytu za granicą - opisuje zasady przekraczania granic 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności powstania strefy Schengen - omawia zasady przewozu żywności i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę strefy Schengen dla obywateli Unii Europejskiej

	<p>Schengen i jej granice</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakterystyka zjawiska terroryzmu 	<p>Zagranicznych dba o interesy Polaków przebywających za granicą</p>	<p>za granicą</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak funkcjonuje strefa Schengen - wymienia cechy charakterystyczne zjawiska terroryzmu 	<p>zewnątrznych i wewnętrznych strefy Schengen</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje miejsca szczególnie narażone na terroryzm 	<p>leków w komunikacji samolotowej</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuacje, które powinny wzbudzić obawy zagrożenia atakiem terrorystycznym 	
<p>5. Praca w Polsce i za granicą</p>	<ul style="list-style-type: none"> - praca młodzieży w UE - dziecko i młodociany a problem podejmowania pracy - praca młodocianych w Polsce - praca w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: umowa-zlecenie, umowa o dzieło, umowa o pracę - przedstawia obowiązki pracodawcy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: Europass - wyjaśnia uwarunkowania podejmowania pracy przez młodocianych - wymienia zasady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia formalności związane z rejestracją i podejmowaniem pracy za granicą na przykładzie Wielkiej Brytanii - wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę dla młodych ludzi mają uregulowania prawne <i>Europejskiego paktu na rzecz młodzieży</i> - charakteryzuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem emigracji ludzi młodych w poszukiwaniu pracy

	<p>Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none">- podatki i umowy- Europass- powrót do kraju	<p>zatrudniającego młodocianych pracowników</p>	<p>zatrudniania młodocianych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none">- wyjaśnia rolę Europass w podejmowaniu pracy za granicą przez młodych ludzi	<p>różnice w umowach podpisywanych z młodymi pracownikami</p> <ul style="list-style-type: none">- wymienia ułatwienia w powrocie do kraju Polaków pracujących za granicą	<p>dokumenty wchodzące w skład Europass</p> <ul style="list-style-type: none">- sporządza Europass-CV według wzoru	
--	---	---	--	--	--	--

Jolanta Bąk

rok szkolny 2018/19

Wymagania edukacyjne dla klasy 3e – wiedza o społeczeństwie.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował materiału koniecznego na ocenę dopuszczającą.

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz oceny niższe, a ponadto reprezentuje szkołę oraz osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych. Wykazuje się wyjątkową aktywnością publiczną na rzecz szkoły lub środowiska lokalnego.

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny – W centrum uwagi część 1

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Społeczeństwo						
Życie zbiorowe i jego reguły	– socjologia – formy życia społecznego – normy	– wyjaśnia znaczenie terminów: zbiorowość, stosunki społeczne,	– wyjaśnia znaczenie terminów: socjologia, więź społeczna, zależność	– wyjaśnia znaczenie terminów: zbiór społeczny, styczność przestrzenna,	– wyjaśnia znaczenie terminów: socjologia ogólna, socjologia szczegółowa,	– ocenia sposoby rozwiązywania konfliktów

	<p>społeczne</p> <ul style="list-style-type: none"> – instytucje społeczne – anomia – konflikty społeczne – rozwiązywanie konfliktów społecznych 	<p>społeczność, społeczeństwo, norma społeczna, instytucja społeczna, konflikt społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rodzaje norm społecznych – wymienia przykłady instytucji społecznych – podaje źródła konfliktów społecznych 	<p>społeczna, działanie społeczne, para, krąg społeczny, publiczność, wspólnota, wartości, konformizm</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje formy życia społecznego – wymienia i opisuje formy zbiorowości – omawia rodzaje norm społecznych – opisuje funkcje norm społecznych – przedstawia przykłady instytucji społecznych – podaje elementy konfliktów społecznych 	<p>styczność społeczna, sankcje, anomia</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje rodzaje więzi społecznych – charakteryzuje zadania instytucji społecznych – opisuje przyczyny, przejawy i skutki anomii – omawia sposoby rozwiązywania konfliktów 	<p>łączność psychiczna, innowacja, rytualizm, wycofanie, bunt, alienacja</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ poglądów Augusta Comte’a, Herberta Spencera, Emila Durkheima, Maxa Webera na badania socjologiczne – charakteryzuje fazy konfliktu społecznego. 	
<p>Socjalizacja i kontrola społeczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – socjalizacja pierwotna i wtórna – modele socjalizacji – czynniki socjalizacji – kontrola społeczna – stygmatyzacja społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wychowanie, socjalizacja, uspołecznienie – uzasadnia, dlaczego człowiek jest istotą społeczną – tłumaczy, jaki wpływ na człowieka ma kontrola 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: natura ludzka, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, porządek społeczny, kontrola społeczna, resocjalizacja – charakteryzuje etapy socjalizacji – wymienia czynniki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dewiacja, stygmatyzacja – charakteryzuje różne modele socjalizacji – opisuje czynniki socjalizacji – omawia teorię stygmatyzacji społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje różne modele socjalizacji – opisuje typy socjalizacji – omawia mechanizmy procesów socjalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ czynników socjalizacji na przystosowanie młodych ludzi do funkcjonowania w zbiorowości – ocenia skutki stygmatyzacji społecznej – ocenia skutki

	– resocjalizacja	społeczna	socjalizacji – opisuje formy i środki kontroli społecznej	– tłumaczy, na czym polega proces resocjalizacji		resocjalizacji
Grupy społeczne – teoria i praktyka	– podział grup społecznych, – czynniki grupotwórcze – cechy grupy społecznej – pozycja i rola społeczna – status społeczny – grupy odniesienia	– wyjaśnia znaczenie terminów: grupa społeczna, interakcja społeczna – wymienia cechy grupy społecznej – omawia funkcjonowanie małej grupy społecznej	– wyjaśnia znaczenie terminów: piramida Masłowa, pozycja społeczna, rola społeczna, status społeczny – charakteryzuje rodzaje grup społecznych – opisuje klasyfikację potrzeb według Abrahama Masłowa	– wyjaśnia znaczenie terminów: kategoria statystyczna, kategoria socjologiczna, kategoria społeczna, grupy odniesienia – wymienia czynniki grupotwórcze – omawia rodzaje ról społecznych i ich wpływ na funkcjonowanie grupy społecznej – opisuje różne style kierowania grupą	– wyjaśnia wpływ liczebności, interakcji i więzi społecznych, celów, wartości i norm oraz poczucia odrębności i wspólnoty na sposób funkcjonowania grupy społecznej – charakteryzuje grupy odniesienia i omawia ich wpływ na społeczne funkcjonowanie jednostki	– ocenia różne style kierowania grupą
Rodzina – typy i jej funkcje	– rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym – cechy współczesnej rodziny – modele rodziny – nowe formy rodziny – funkcje	– wyjaśnia znaczenie terminu: rodzina – wymienia cechy współczesnej rodziny	– wyjaśnia znaczenie terminów: konkubinaty, związek partnerski – omawia cechy współczesnej rodziny – charakteryzuje nowe formy rodziny – opisuje sytuację współczesnej rodziny w Polsce	– przedstawia i opisuje charakter i formy rodziny na przestrzeni wieków – charakteryzuje funkcje rodziny i sposoby ich realizacji przez rodziny współczesne – omawia postawy rodzicielskie	– charakteryzuje modele rodziny ze względu na typ małżeństwa, wielkość, podział władzy i miejsce zamieszkania	– porównuje tradycyjny model rodziny ze współczesnym – ocenia różne postawy rodzicielskie – ocenia sytuację współczesnej rodziny w Polsce

	rodziny					
Podziały społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – zróżnicowanie społeczne – struktura i warstwa społeczna – ruchliwość społeczna – nierówności społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: struktura społeczna, klasa, warstwa – przedstawia przyczyny zróżnicowania społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stratyfikacja społeczna, system klasowy, system warstwowy, struktura klasowo-warstwowa, struktura społeczno-zawodowa, ruchliwość społeczna – opisuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej – omawia przyczyny, przejawy i skutki nierówności społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system kastowy, ruchliwość pozioma, ruchliwość pionowa, awans, degradacja – porównuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej – omawia procesy społeczne, które mają wpływ na trwałość i stabilność stratyfikacji społecznej – charakteryzuje różne rodzaje struktury społecznej – wymienia przyczyny i rodzaje ruchliwości społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kooptacja, zasada kumulatywnych korzyści – opisuje i porównuje strukturę społeczeństwa polskiego czasów PRL i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia społeczne skutki nierówności społecznych
Problemy życia społeczne - go w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – wykluczenie społeczne – problem bezrobocia – sytuacja niepełnosprawnych – perspektywy ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: bezrobocie – charakteryzuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wykluczenie społeczne, polityka społeczna – omawia sposoby zwalczania bezrobocia – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje bezrobocia – omawia przyczyny i przejawy wykluczenia społecznego – charakteryzuje i ocenia sytuację niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje następstwa wykluczenia społecznego – omawia instrumenty aktywnej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce

			główne problemy społeczne w Polsce i omawia możliwości ich rozwiązania	w Polsce – omawia problemy i ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce		
Zmiana społeczna – definicje i rodzaje.	– przyczyny zmian społecznych – reakcje na zmiany społeczne – typy społeczeństw – społeczeństwo współczesne – formy zmian społecznych: rewolucja i reformy – ruchy społeczne – ruch kobiet – ruch niepodległościowy – ruch praw obywatelskich	– wyjaśnia znaczenie terminów: zmiana społeczna, rewolucja, reformy – omawia przyczyny i skutki zmian społecznych	– wyjaśnia znaczenie terminów: proces społeczny, rozwój społeczny, regres społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny – charakteryzuje społeczeństwo współczesne – omawia istotę i złożoność ruchów społecznych	– wyjaśnia znaczenie terminów: transformacja ustrojowa, ruch radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny – omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo – opisuje reakcje na zmiany społeczne – wymienia i charakteryzuje typy społeczeństw	– wyjaśnia znaczenie terminów: dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy non-violence, ruch praw obywatelskich – charakteryzuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich	– ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich
Naród i mniejszości narodowe	– czynniki narodotwórcze – koncepcje narodu – tożsamość	– wyjaśnia znaczenie terminów: naród, symbole narodowe, patriotyzm – wymienia czynniki	– wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, kosmopolityzm,	– wyjaśnia znaczenie terminów: tożsamość narodowa, asymilacja, ksenofobia,	– wyjaśnia znaczenie terminu: rekulturacja – przedstawia poglądy Johanna G. Herdera i Romana	– ocenia postawy wobec ojczyzny i narodu – ocenia negatywne

	<p>narodowa</p> <ul style="list-style-type: none"> – postawy wobec ojczyzny i narodu – szowinizm – rasizm – antysemityzm – mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – sytuacja prawna mniejszości etnicznych i narodowych 	<p>narodotwórcze</p>	<p>rasizm, antysemityzm, nacjonalizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje czynniki narodotwórcze – opisuje postawy wobec ojczyzny i narodu – przedstawia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce 	<p>szowinizm, wielokulturowość</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje koncepcję etniczno-kulturową i polityczną tworzenia się narodu – przedstawia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu – charakteryzuje sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce 	<p>Dmowskiego na genezę państwa</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki zanikania tożsamości narodowej 	<p>postawy związane z postrzeganiem narodu</p>
<p>Procesy narodowo-ściowe i społeczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> – integracja narodów w świecie zachodnim – charakterystyka konfliktów między narodami – konflikty na świecie – polityka państw wobec imigrantów – integracja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: integracja – omawia przyczyny i przejawy konfliktów między narodami 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, imigrant – omawia przyczyny i przejawy integracji w świecie zachodnim – charakteryzuje politykę państw wobec imigrantów – przedstawia przeszkody w procesie integracji imigrantów w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: integracja kulturowa, repatriant, uchodźca – omawia konflikty etniczne na przykładzie Hiszpanii i byłej Jugosławii – charakteryzuje problem imigrantów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia wybrane unie regionalne świata – wymienia przykłady ważniejszych konfliktów, wojen i aktów terrorystycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę państw wobec imigrantów – ocenia problem imigrantów w Polsce

	kulturowa i polityka integracji – imigranci w Polsce					
Państwo i polityka						
Institucja państwa.	– definicja państwa – procesy państwowotwórcze – geneza państwa – współczesne państwa – funkcje państwa – cechy państwa – prawomocność władzy – państwo a naród	– wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, władza – wymienia cechy państwa	– wyjaśnia, na czym polega proces państwowotwórczy – charakteryzuje cechy państwa – opisuje funkcje państwa – tłumaczy, na czym polega prawomocność władzy	– wyjaśnia znaczenie terminu: legitymizacja – przedstawia różne koncepcje definicji państwa – tłumaczy, na czym polega zasada samostanowienia narodów – opisuje firmy legitymizacji władzy	– charakteryzuje i porównuje teorie dotyczące genezy państwa	– ocenia wpływ zasady samostanowienia narodów na kształtowanie się współczesnej Europy
Obywatel i obywatelstwo	– wzorce obywatelstwa – nabywanie i zrzekanie się obywatelstwa – obywatelstwo a narodowość – prawa i obowiązki	– wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, narodowość – przedstawia prawa i obowiązki obywatela w świetle <i>Konstytucji RP</i>	– wyjaśnia znaczenie terminów: prawo krwi, prawo ziemi – omawia zasady nabywania i zrzekania się obywatelstwa polskiego – porównuje cechy	– wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, cnota obywatelska – określa dokonania postaci: Henry’ego Davida Thoreau, Martina Lutera Kinga, Mahatmy	– przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa	– ocenia postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa

	<p>obywatela polskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – obywatelstwo unijne – obywatelskie nieposłuszeństwo – obywatelskość 		<p>charakterystyczne obywatelstwa z wyznacznikami narodowości</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego 	<p>Gandhiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje i porównuje wzorce obywatelstwa na przestrzeni dziejów – charakteryzuje postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa – omawia uznany kanon cnot obywatelskich 		
Polityka i kultura polityczna	<ul style="list-style-type: none"> – polityka – interpretacja pojęcia – politycy – przywódcy polityczni – mężowie stanu – polityka a moralność – kultura polityczna – typy kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: polityka – przedstawia różne interpretacje pojęcia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: przywódca polityczny – opisuje cechy charakterystyczne przywódców politycznych – wyjaśnia zależności między polityką a moralnością 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mąż stanu, kultura polityczna – opisuje proces kreowania przywódców politycznych i sposoby sprawowania przez nich władzy – omawia elementy kultury politycznej – wymienia i charakteryzuje rodzaje kultury politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia poglądy Arystotelesa, Niccola Machiavellego, Carla Schmitta i Michela Foucaulta na istotę polityki – przedstawia klasyfikację polityków według teorii Maxa Webera – wyjaśnia związki między zjawiskami politycznymi a czynnikami kulturowymi 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia kulturę polityczną w Polsce
Ideologie, doktryny i	<ul style="list-style-type: none"> – światopogląd i ideologia – ideologia – 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, doktryna polityczna, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: światopogląd, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, nazizm, komunizm, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacje, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ideologie totalitarne – ocenia doktrynę

programy polityczne	<p>doktryna – program</p> <ul style="list-style-type: none"> – prawica i lewica – ideologie totalitarne – faszyzm – nazizm – komunizm – doktryna konserwatywna – doktryna liberalna – doktryna socjalistyczna – socjaldemokracja – chrześcijańska demokracja 	<p>program polityczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zależności między światopoglądem, ideologią, doktryną i programem politycznym 	<p>konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja</p> <ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy źródła współczesnych doktryn politycznych – charakteryzuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji 	<p>socjalizm, idea wodzostwa, korporacje, marksizm, rewolucja proletariacka, dyktatura proletariatu, stalinizm</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje historyczne i współczesne sposoby klasyfikacji nurtów myśli politycznej – omawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<p>socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, zasada subsydiarności, solidaryzm społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – porównuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji – zestawia cechy charakterystyczne ideologii totalitarnych 	<p>konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji</p>
Systemy partyjne	<ul style="list-style-type: none"> – partia polityczna – funkcje partii politycznych – rodzaje partii politycznych – systemy partyjne – system partyjny a system wyborczy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia polityczna, ordynacja wyborcza – omawia cechy charakterystyczne partii politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy – opisuje funkcje partii politycznych – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: koteria arystokratyczna, klub polityczny, system dwupółpartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja większościowa, ordynacja 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zależności między systemem partyjnym a systemem wyborczym – porównuje ordynację większościową z proporcjonalną – charakteryzuje polską i europejską scenę polityczną 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ordynację większościową i proporcjonalną

			wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady	proporcjonalna, próg wyborczy – przedstawia proces powstawania partii politycznych – charakteryzuje różne rodzaje partii politycznych – opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady		
Spolecze - ństwo obywa- telskie	– podmioty społeczeństwa obywatelskiego – kapitał społeczny – organizacje pozarządowe w Polsce – organizacje pożytku publicznego	– wyjaśnia znaczenie terminu: społeczeństwo obywatelskie – wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego	– wyjaśnia znaczenie terminów: stowarzyszenie, fundacja – opisuje podmioty społeczeństwa obywatelskiego – omawia czynniki wpływające na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego – charakteryzuje rodzaje organizacji pozarządowych w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: kapitał społeczny, organizacja pożytku publicznego – przedstawia rozumienie społeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów – określa, jaki wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny – charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce	– przedstawia, porównuje i ocenia poglądy Johna Locke’a, Georga Wilhelma Hegla i Alexisa de Tocqueville’a dotyczące społeczeństwa obywatelskiego	– ocenia wpływ kapitału społecznego na rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Modele demokracji						
Demokracja – zasady i procedury	<ul style="list-style-type: none"> – wartości będące fundamentem współczesnej demokracji – zasady demokracji – fale demokratyzacji – demokratyczne wybory – formy demokracji bezpośredniej – polskie tradycje demokratyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja, wolność, równość, sprawiedliwość, wybory – omawia wartości będące fundamentem współczesnej demokracji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: cenzus, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska (pośrednia), demokratyzacja, referendum – charakteryzuje zasady współczesnej demokracji – omawia zasady prawa wyborczego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, inicjatywa ludowa, recall – przedstawia rodzaje równości i sprawiedliwości – charakteryzuje wybory w Polsce – omawia formy demokracji bezpośredniej i podaje ich przykłady – wymienia i opisuje rodzaje referendum 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zjawisko fal demokratyzacji oraz jakie są jego uwarunkowania i skutki – omawia polskie tradycje demokratyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie i przestrzeganie zasad i wartości demokratycznych we współczesnej demokracji
Modele ustrojowe państw demokratycznych	<ul style="list-style-type: none"> – formy współczesnych państw – formy państw złożonych – modele ustrojowe państw demokratycznych – system parlamentarno-gabinetowy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia, republika, państwo unitarne, państwo złożone – wymienia rodzaje form rządów państw współczesnych – określa rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system polityczny, wotum zaufania, wotum nieufności, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, konkordat – charakteryzuje rodzaje form rządów państw współczesnych – omawia rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: reżim polityczny, federacja, konfederacja, unia, system parlamentarno-gabinetowy, system kanclerski, system prezydencki, system półprezydencki, system parlamentarno- 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, konstruktywne wotum nieufności, weto zawieszające – porównuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych – przedstawia relacje między władzą 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i ocenia relacje między państwem a Kościołem w Polsce

	<ul style="list-style-type: none"> – system kanclerski – system prezydencki – system półprezydencki – system parlamentarno-komitetowy – relacja pomiędzy państwem a Kościołem 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> reżimu politycznego państw współczesnych – przedstawia rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> komitetowy, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, państwo neutralne światopoglądowo – opisuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych – charakteryzuje systemy polityczne USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwajcarii – omawia relacje między władzą świecką i duchowną we współczesnym państwie 	<ul style="list-style-type: none"> ustawodawczą i wykonawczą w systemie parlamentarno-gabinetowym, kanclerskim, prezydenckim, półprezydenckim i parlamentarno-komitetowym 	
Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> – aparat państwowy – parlament i jego funkcje – struktura parlamentu – funkcjonowanie parlamentu – wybory 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: organ państwa, parlament, mandat, immunitet parlamentarny – przedstawia rolę i zadania izb parlamentu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: urząd, legislatura, kadencja, większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, ordynacja wyborcza, klub parlamentarny, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: aparat państwowy, tryb sesyjny, tryb permanencji, komisja zwyczajna, komisja nadzwyczajna, komisja śledcza, kworum, system 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zależności między parlamentarną i partyjną działalnością parlamentarzystów 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zasadność funkcjonowania immunitetu parlamentarnego w Polsce.

	<p>parlamentarne – mandat parlamentarny – immunitet parlamentarny – koalicja i opozycja</p>		<p>koalicja rządowa, opozycja – charakteryzuje funkcje parlamentu – omawia sposoby podejmowania decyzji na forum parlamentu – opisuje sposoby przeprowadzania wyborów do parlamentu, – wyjaśnia, jaką rolę w działalności parlamentarzystów pełni mandat poselski i immunitet</p>	<p>większościowy, system proporcjonalny, mandat wolny, mandat imperatywny, immunitet formalny, immunitet materialny, dyscyplina klubowa – omawia klasyfikację organów państwowych – przedstawia strukturę parlamentu – wymienia sposoby funkcjonowania parlamentu – charakteryzuje rolę i zadania komisji parlamentarnych – wyjaśnia sposób powstawania koalicji rządowej i opozycji oraz relacje między nimi</p>		
--	---	--	---	---	--	--

Władza wykonawcza w państwie demokratycznym	<ul style="list-style-type: none"> – egzekutywa – głowa państwa – rząd w państwie demokratycznym – biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: głowa państwa, rząd – charakteryzuje rodzaje głów państwa – opisuje skład i zadania rządu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa, biurokraci – omawia funkcje i zasady organizacji władzy wykonawczej – charakteryzuje sposoby wybierania głów państwa i zakres ich kompetencji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa polityczna, egzekutywa urzędnicza – omawia czynniki wpływające na pozycję premiera w rządzie i państwie – przedstawia rolę biurokratów w zarządzaniu państwem 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a władzą ustawodawczą i elektoratem w systemie prezydenckim, półprezydenckim, parlamentarno-gabinetowym, parlamentarno-komitetowym i kanclerskim 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wady i zalety monarchii i republiki – ocenia wpływ biurokratów na sposób funkcjonowania państwa
Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> – partycypacja obywatelska – bezpieczeństwo socjalne – ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji – patologie życia publicznego – korupcja – demagogia – populizm – nepotyzm i klientelizm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: bezpieczeństwo socjalne, patologia, korupcja – opisuje rodzaje korupcji i podaje jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, demagogia – podaje sposoby i przykłady walki z korupcją na przykładzie Polski – opisuje wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partycypacja obywatelska, antyglobalizm, alterglobalizm, populizm, nepotyzm, klientelizm – omawia cechy charakterystyczne partycypacji obywatelskiej – przedstawia narzędzia partycypacji obywatelskiej – opisuje zjawiska populizmu i 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji oraz ich znaczenie dla współczesnej demokracji – przedstawia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego – ocenia wpływ korupcji na funkcjonowanie państwa i relacje między obywatelami a państwem – porównuje i ocenia zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną

				demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację		demokrację – ocenia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego
System polityczny RP						
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> – konstytucja i jej funkcje – zasady ustroju RP – system rządów w Polsce – suwerenność a prawo międzynarodowe – procedura zmiany konstytucji – stany nadzwyczajne – stan wojenny – stan wyjątkowy – stan klęski żywiołowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: konstytucja – wymienia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje funkcje konstytucji – charakteryzuje zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – prezentuje atrybuty konstytucji jako ustawy zasadniczej – omawia polskie tradycje konstytucyjne – przedstawia strukturę <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r., – opisuje procedurę zmiany ustawy zasadniczej – charakteryzuje rodzaje stanów nadzwyczajnych, sposoby ich wprowadzania i kompetencje organów państwa w tym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia system rządów w Polsce, – przedstawia relacje między prawem krajowym i międzynarodowym, w tym unijnym 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje argumenty uzasadniające lub odrzucające konieczność zmiany <i>Konstytucji RP</i> – ocenia realną możliwość zmiany ustawy zasadniczej.
Parlament Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> – sejm i senat – wybory – posłowie i senatorowie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm, senat – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: czynne prawo wyborcze, bierne prawo 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dieta poselska, absolutorium, 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje skład, zadania i funkcje organów wewnętrznych sejmu 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu

<p>Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – organy sejmu i senatu – funkcjonowanie sejmu i senatu – skrócenie kadencji parlamentu – funkcje parlamentu – Zgromadzenie Narodowe 	<p>skład i zadania parlamentu polskiego</p>	<p>wyborcze, inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie Narodowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje strukturę i funkcje parlamentu polskiego – opisuje cechy charakterystyczne wyborów do sejmu i senatu – omawia obowiązki, zadania i uprawnienia posłów i senatorów – tłumaczy, na czym polega kontrolna funkcja parlamentu – omawia rolę i zadania Zgromadzenia Narodowego 	<p>interpelacja poselska, zapytanie poselskie</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego – charakteryzuje sposób funkcjonowania sejmu i senatu – określa uwarunkowania, w jakich może nastąpić skrócenie kadencji parlamentu w Polsce – opisuje proces legislacyjny w parlamencie polskim – przedstawia tryb uchwalania ustawy budżetowej – wymienia uprawnienia parlamentu w zakresie powoływania i odwoływania organów władzy publicznej 	<p>i senatu</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje uprawnienia parlamentu wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej 	<p>polskiego</p>
------------------------	--	---	--	--	--	------------------

<p>Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – model prezydentury w Polsce – zasady wyboru prezydenta – kadencja prezydenta – uprawnienia wobec parlamentu, rządu, władzy sądowniczej, – prezydent a bezpieczeństwo państwa – uprawnienia w polityce zagranicznej – odpowiedzialność prezydenta 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa ustawodawcza, weto ustawodawcze – określa uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, rządu i władzy sądowniczej – wymienia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: desygnacja, Rada Bezpieczeństwa Narodowego – charakteryzuje zasady wyboru Prezydenta RP – omawia uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, w relacjach z rządem oraz wobec władzy sądowniczej – przedstawia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i w polityce zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: prezydentura arbitrażowa, arbitraż ustrojowy, arbitraż polityczny, Rada Gabinetowa, odpowiedzialność konstytucyjna, odpowiedzialność polityczna, prerogatywy – przedstawia model prezydentury w Polsce – opisuje pozycję prezydenta w systemie rządów w Polsce – omawia zakres odpowiedzialności Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia uwarunkowania i skutki zawieszenia lub usunięcia Prezydenta RP z urzędu – wyjaśnia, w jakich okolicznościach następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP – wymienia najistotniejsze prerogatywy Prezydenta RP 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję Prezydenta RP w systemie ustrojowym państwa polskiego
<p>Rada Ministrów w Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – procedura powołania rządu – zmiana rządów i ministrów – odpowiedzialność polityczna Rady Ministrów – rząd 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: premier, minister, wojewoda – wymienia kompetencje Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna – omawia skład Rady Ministrów – opisuje procedurę powoływania rządu – przedstawia strukturę i zadania administracji 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rząd większościowy, rząd mniejszościowy, administracja zespolona, administracja niezespolona – przedstawia uwarunkowania, w 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności, w jakich powoływany jest rząd mniejszościowy oraz określa sposób jego funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję premiera w systemie ustrojowym państwa polskiego – ocenia sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce

	<p>mniejszościowy</p> <ul style="list-style-type: none"> – administracja rządowa – kompetencje wojewody – służba cywilna w Polsce 		<p>rządowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kompetencje wojewody 	<p>jakich może nastąpić zmiana rządu i ministrów w trakcie trwania kadencji sejmu</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia sposób pociągania całej Rady Ministrów i poszczególnych ministrów do odpowiedzialności politycznej przed sejmem – omawia zadania i sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce 		
Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> – struktura sądownictwa w Polsce – konstytucyjne zasady działania sądów – Sąd Najwyższy – Krajowa Rada Sądownictwa – Trybunał Konstytucyjny – skarga konstytucyjna 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: wymiar sprawiedliwości – przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce – wymienia konstytucyjne zasady działania sądów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: skarga konstytucyjna, odpowiedzialność konstytucyjna – opisuje strukturę sądownictwa w Polsce – charakteryzuje konstytucyjne zasady działania sądów – omawia kompetencje Sądu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kasacja, pismo procesowe – omawia strukturę i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa – przedstawia strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego – opisuje sposób 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełni Krajowa Rada Sądownictwa – omawia elementy skargi konstytucyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa

	– Trybunał Stanu		Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego	funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego – tłumaczy, jaką funkcję pełni skarga konstytucyjna		
Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego	– Najwyższa Izba Kontroli – Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – prokuratura – policja – Instytut Pamięci Narodowej – procedura lustracyjna – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Urząd Komunikacji Elektronicznej	– wymienia zadania i działalność Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich – opisuje zadania i działalność policji	– wyjaśnia znaczenie terminów: zasada apolityczności, lustracja – charakteryzuje działalność kontrolną NIK – przedstawia zadania i działalność KRRiT	– wyjaśnia znaczenie terminu: kasacja – omawia zadania i działalność IPN – wymienia osoby podlegające obowiązkowi lustracyjnemu – charakteryzuje procedurę lustracyjną – opisuje zadania i działalność UOKiK – przedstawia zadania i działalność UKE	– przedstawia strukturę NIK, prokuratury i IPN – omawia sposób powoływania prezesa Najwyższej Izby Kontroli, rzecznika praw obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, prokuratora generalnego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej	– ocenia zasadność prowadzenia lustracji w Polsce
Samorząd terytorialny w Polsce	– samorząd – formy samorządu – struktura	– wyjaśnia znaczenie terminów: samorząd, gmina, powiat, województwo	– wyjaśnia znaczenie terminu: decentralizacja – charakteryzuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: subwencja, dotacja – przedstawia zakres	– omawia procedurę uchwalania budżetu jednostek samorządowych	– ocenia funkcjonowanie samorządu terytorialnego w

	<p>samorządu terytorialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – zadania samorządu terytorialnego – organy samorządu terytorialnego – referendum lokalne – źródła dochodów samorządów – procedura uchwalania budżetu – nadzór nad samorządem terytorialnym 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce 	<p>różne formy samorządu</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy charakterystyczne samorządu terytorialnego w Polsce – opisuje zadania własne gminy, powiatu i województwa – przedstawia skład i zadania organów stanowiących i wykonawczych gminy, powiatu i województwa 	<p>zadań samorządu terytorialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa warunki, w jakich może się odbyć referendum lokalne – wymienia źródła dochodów samorządu lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym 	Polsce
Kultura, media, edukacja						
Kultura i pluralizm kulturowy	<ul style="list-style-type: none"> – kultura w ujęciu opisowym i normatywnym – kultura elitarna, masowa, narodowa i ludowa – kontrkultura – subkultura 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura, kultura wysoka, kultura masowa, kultura narodowa, kultura ludowa, tolerancja – wymienia cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: subkultura, akceptacja – omawia źródła i cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: folklor, kontrkultura, pluralizm kulturowy, wielokulturowość, multikulturalizm – wyjaśnia różnice między opisową a normatywną definicją kultury – opisuje formy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: etnografia, folklorizm – porównuje cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej – określa zależność 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zjawiska pluralizmu kulturowego i wielokulturowości, a także ich wpływ życie społeczne oraz kulturalne

	<ul style="list-style-type: none"> – religia a kultura – proces przejścia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	<p>kultury narodowej i ludowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje rodzaje subkultur i podaje ich przykłady – porównuje postawy tolerancji i akceptacji 	<p>folkloru</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny narodzin kontrkultury i charakteryzuje różne rozumienia tego pojęcia 	<p>między religią a kulturą i życiem publicznym w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia proces przechodzenia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	
Wspólczesne spory światowo-głądowe	<ul style="list-style-type: none"> – aborcja – eutanazja – kara śmierci – genetyka – inżynieria genetyczna – prawa mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: aborcja, eutanazja – omawia istotę współczesnych sporów światopoglądowych na przykładzie aborcji, eutanazji i kary śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inżynieria genetyczna, GMO – omawia osiągnięcia inżynierii genetycznej – charakteryzuje problem równouprawnienia mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: eugenika – przedstawia założenia <i>Powszechnej deklaracji o genomie ludzkim i prawach człowieka</i> – omawia etyczną stronę badań genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje własne stanowisko w sporze – przedstawia argumenty popierające lub krytykujące różne postawy wobec sporów światopoglądowych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia osiągnięcia inżynierii genetycznej – ocenia etyczną stronę badań genetycznych – ocenia uregulowania prawne dotyczące aborcji i kary śmierci w Polsce – ocenia problem równouprawnienia mniejszości seksualnych
Opinia publiczna	<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie się opinii publicznej – rola opinii publicznej – marketing społeczny 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: opinia publiczna – wyjaśnia różnice między opinią publiczną a opinią społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sondaż, ankieta, wywiad, sonda – omawia rolę opinii publicznej – opisuje najczęściej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: public relations, marketing polityczny, próba reprezentatywna – przedstawia proces kształtowania się 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię badań opinii publicznej – wymienia ośrodki badań opinii publicznej w Polsce – porównuje public 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ opinii publicznej na życie społeczne i polityczne na przykładzie współczesnej Polski

	<ul style="list-style-type: none"> – historia badań opinii publicznej – metody badań opinii publicznej – ośrodki badania opinii publicznej w Polsce – wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 		<p>stosowane metody badania opinii publicznej</p>	<p>opinii publicznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje public relations i marketing polityczny – przedstawia wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	<p>relations z marketingiem politycznym</p>	
Środki masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> – media na świecie i w Polsce – funkcje mediów – niezależność i pluralizm mediów – etyka mediów i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: media – omawia funkcje mediów – tłumaczy, na czym polega zasada wolności słowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: globalna wioska – przedstawia klasyfikację środków masowego przekazu – określa, na czym polega niezależność i pluralizm mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: tabloid – charakteryzuje kierunki rozwoju mediów na świecie i w Polsce – uzasadnia, dlaczego media nazywane są „czwartą władzą” – omawia etyczne zasady mediów i pracy dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zadania Rady Etyki Mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i funkcje mediów w polskim życiu publicznym
Edukacja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój szkolnictwa – zadania szkoły współczesnej – edukacja wobec wyzwań społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia zadania współczesnej szkoły w zakresie nauczania i wychowania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega proces uczenia się przez całe życie – charakteryzuje rolę społeczną szkoły dawniej i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: edukacja nieformalna – charakteryzuje wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje rozwój szkolnictwa na przestrzeni dziejów – omawia programy unijne realizujące ideę uczenia się przez całe życie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego – ocenia wpływ

	informacyjnego – kształcenie ustawiczne – edukacja a rynek pracy		współcześnie	społeczeństwa informacyjnego		uczenia się przez całe życie na współczesne społeczeństwo
--	--	--	--------------	---------------------------------	--	--

Zasady oceniania i tryb ustalania oceny:

Jolanta Bąk

rok szkolny 2018/19

Zasady oceniania z wiedzy o społeczeństwie dla klasy 1e i 2e

1. System oceniania na lekcjach wiedzy o społeczeństwie obejmuje wymagania edukacyjne wynikające z planu pracy nauczyciela oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego.

2. **Nauczyciel ocenia:**
 - a. wiadomości
 - b. umiejętności
 - c. postawę – aktywność.

3. **Oceniane mogą być:**
 - a. prace pisemne
 - b. praca w grupie
 - c. odpowiedzi ustne
 - d. udział w konkursach przedmiotowych
 - e. aktywność na lekcji
 - f. działania na rzecz szkoły i środowiska lokalnego.

4. **Prawa ucznia:**
 - a. uczeń ma prawo zgłoszenia nieprzygotowania do zajęć jeden raz w semestrze na zasadach określonych przez nauczyciela.
 - b. uczeń ma prawo zgłoszenia braku zadania (jeden raz w semestrze).
 - c. uczeń i jego rodzic ma prawo do uzasadnienia każdej oceny w formie oczekiwanej przez ucznia lub rodzica (pisemna lub ustna)

- d. uczeń ma prawo do informacji nt. osiąganych postępów i ewentualnych braków.
- e. prace pisemne nauczyciel ocenia do dwóch tygodni od dnia przeprowadzenia sprawdzianu i o jego wyniku informuje ucznia.
- f. uczeń ma prawo poprawić jeden sprawdzian pisemny w semestrze.
- g. uczeń ma prawo do podwyższenia oceny przewidywanej.

5. Obowiązki ucznia:

- a. uczeń ma obowiązek aktywnie uczestniczyć w zajęciach.
- b. uczeń ma obowiązek przestrzegania zasad zachowania na zajęciach określonych przez nauczyciela.
- c. uczeń ma obowiązek systematycznie uczestniczyć w zajęciach (nie dotyczy usprawiedliwionej nieobecności ucznia spowodowanej chorobą).
- d. Uczeń ma obowiązek uczestniczenia w dyskusji z zachowaniem zasad tolerancji oraz zasad współżycia społecznego.

6. Zasady organizacji sprawdzianów i innych form oceniania:

- a. nauczyciel zapowiada sprawdzian (obejmujący treści 3 i więcej ostatnich tematów), z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem
- b. na każdej lekcji nauczyciel może ocenić aktywność ucznia biorąc pod uwagę jego wiedzę i umiejętności.
- c. na każdej lekcji nauczyciel może sprawdzić stopień opanowania wiedzy i umiejętności przez uczniów (dotyczy 3 ostatnich tematów lekcji).
- d. raz w semestrze nauczyciel ocenia aktywność ucznia na rzecz szkoły i środowiska lokalnego. Skala ocen od 4 do 6.

7. Zasady podwyższania oceny:

- a. uczeń ma prawo do poprawy oceny przewidywanej końcoworocznej.
 - b. na 10 dni przed klasyfikacją końcoworoczną nauczyciel wystawia proponowaną ocenę.
 - c. uczeń zgłasza chęć poprawy oceny przewidywanej.
 - d. nauczyciel wskazuje wymagania edukacyjne, które uczeń może poprawić (pkt. 4 lit.f).
8. Ocenianie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych odbywa się zgodnie z zaleceniami wydanymi przez Poradnię Pedagogiczno – Psychologiczne w zakresie warunków i form.

